Millal ja mis tingimustel avaneb DI teine taotlusvoor?

Kuidas mitte kukkuda töövõime-reformi aukudesse?

Kas dementset võib süüdistada õigusvastases käitumises?

Milline tulevik ootab ees rehateenuseid?

Viimsi Raamatukogu
A 0 0 4 1 0 7

MAI 2017

PUUTEPUNKTID

SÕLTUMATU AJAKIRI, MIS VÕITLEB ERIVAJADUSTEGA INIMESTE ÕIGUSTE EEST
KÕIK EESTI PUUETEGA INIMESED, NENDE LÄHEDASED JA NENDEGA TEGELEVAD SPETSIALISTID – ÜHINEGE!
Nr 58

Heiko Kruusi

EAKAS PROUA, kes võttis hoolde-kodu külmikust võõra kohukese

Tormijooksuga eesmärgi poole

Lähiaastail saab pea poolteist tuhat senist erihooldekodude elanikku, psüühilise erivajadusega inimest, uued kodud. Lisaks uutele hoonetele tähendab see ka uut ümbrust, uusi naabreid, linna- või asulakaaslasi. Paljude jaoks tähendab see ka uusi abistajaid – tegevusjuhendajaid, sotsiaaltöötajaid, sest endised jäävad maha. Ent ümberkorralduste eesmärk on sulandada puudega inimesed kohalikesse kogukondadesse, mida senised suured hooldusasutused ei võimaldanud. Mugavamad eluhooned on selle juures vaid kaasnev tegevus. Seega peab muudatuste süda olema just toetava sotsiaalse võrgustiku väljakujunemine kohaliku rahva ja uute, erivajadustega elanike vahel.

Sain hiljuti kirja kodanikuliikumise Hoolime Antslast liikmelt. Tema mure oli, et Antsla külje alla rajatakse uued kodud kuuekümnele ümberkolitavale psüühilise erivajadusega inimesele. Naine kirjutas, et kuna ta on ise vabatahtlikuna olnud tugiisikuks käitumishäirega noormehele ja mõnele probleemsele perele, teab ta selle töö sisu. Ta on mures, kas Antsla inimesed suudavad luua sisulise kontakti nii suure hulga uustulnukatega, kellest enamikul ju oma peresidsõpru pole. Jäädes ka uues kodukohas vaid teenuseosutajate toetada, ei pruugi aga õnnestuda kogukonda sulandumine.

Siin on mõttekoht kõikidele, kelle naabrusesse puudega inimesi kolitakse – nad vajavad teilt heatahtlikku tuge! Ent ka süsteemi reformijad ei tohi (ega oleks tohtinud) eeltööd kohalike kogukondadega tegemata jätta.

Tiina Kangro, peatoimetaja

Konverentsi avakõnes rääkis riigikantselei juures tegutseva hoolduskoormuse rakkerühma juht Anniki Lai, mida soovitavad maailmapanga spetsialistid Eestil teha perekondade olukorra kergendamiseks. Tiina Kangro

Täname suure huvi eest!

Eesti Hooldajate Liit tänab kõiki omaksehooldajaid, sotsiaaltöö spetsialiste, ametnikke-poliitikuid ja teisi huvilisi, kes panustasid oma osavõtuga liidu aastakonverentsi õnnestumisse.

5. mail Tallinnas toimunud konverentsist võttis osa 110 huvilist. Arutluse all olid teemad nagu riiklike sotsiaalteenuste rahastamise tulevik, erihoolekande reform, dementsete hoolekande väljatöötamine, töövõimereformi augud ja peatselt valmiv maailmapanga raport Eesti perede hoolduskoormuse kohta.

Ettekannetega astusid publiku ette hoolduskoormuse rakkerühma juht Anniki Lai riigikantseleist, sotsiaalkindlustusameti peadirektor Egon Veermäe, Raimo Saadi ja Ketri Kupper sotsiaalministeeriumist ning puudega inimestest kogemusnõustajad Sven Kõllamets ja Meelika Siilsalu. Paneelarutelus lõi kaasa sotsiaalkaitseminister Kaia Iva.

Osavõtnute hinnangul oli päev informatiivne ja samas hästi konstruktiivne. Järgmine konverents toimub juba aasta pärast, aga seniks täname kõiki, kes tänavu kaasa lõid! ***Eesti Hooldajate Liit***

PUUTEPUNKTID

Ilmub alates oktoobrist 2011
Väljaandja MTÜ Puutepunktid
Registrikood 80334985
A/a EE452200221053907379
E-post info@puutepunkt.ee
Tellimine www.puutepunkt.ee

© OÜ Haridusmeedia 2017
Peatoimetaja Tiina Kangro
Toimetaja Anne Lill
Kujundaja Heiko Kruusi
Keeletoimetaja Kaja Randam
Trükiarv 8900

Viimsi Raamatukogu

DI rahade II taotlusvoor tuleb pisut sõbralikum

Sotsiaalministeerium plaanib suve lõpus välja kuulutada deinstitutsionaliseerimise (DI) eurotoetuste teise vooru. Uute erihoolekande teenusekohtade rajamiseks saavad nüüd pisut lihtsamalt raha taotleda ka kogukondades sündinud projektid.

Nagu teada tuleb Euroopa regionaalarengu fondist erihoolekande teenusekohtade arendamiseks Eestile 47,6 miljonit eurot (koos omaosalusega 56 miljonit eurot). Pisut üle 35 miljoni euro jagati välja juba aastavahetusel, lõviosa sellest sai endale AS Hoolekandeteenused praeguste erihooldekodude asemele uute ja väiksemate majade ehitamiseks ning linnakorterite ostmiseks.

Eesti Hooldajate Liidu eestvõtmisel mullu talvel sotsiaalministeeriumiga peetud läbirääkimised andsid siiski tulemuseks, et osa rahast, 15 miljonit eurot, lubati jätta teise vooru, mille raames kohandatakse raha taotlemise tingimused sobivamaks ka kogukondades sündinud projektidele, näiteks puudega laste perede algatustele hooldekohti luua, mis esimeses taotlusvoorus ei suutnud mitmesugustel tehnilistel põhjustel konkureerida.

Uus lootus peredele

Hooldajate liidu aastakonverentsil selgus, et suve lõpus avanevas teises voorus läheb projektide vahel jagamisele praeguseks eurotoetusest alles olev 11,8 miljonit eurot, millest osale võivad kandideerida ka uued, kogukondades sündinud algatused. Praegu jätkame tööd ministeeriumiga, et see osa oleks võimalikult suur.

Tähelepanu, KOV-id ja MTÜ-d!

Kohalikel omavalitsustel ja mittetulundusühingutel üle kogu Eesti, kes sooviksid oma piirkonnas elavatele vaimupuude või psüühikahäirega inimestele teenusekohti rajada, tasuks asuda aegsasti plaane tegema ning koostööpartnereid otsima, et pärast taotlusvooru avanemist projekt sisse anda.

Tuleb tähele panna, et teenusekohad ei tohi olla suuremad kui 30 hoolealusele ning taotleja tasuda jääb 15-protsendine omaosalus. Ministeerium on arvestanud, et loodavatele kohtadele asuvad hoolealused saavad ka erihoolekande pearahadega kaetud.

Annela Pällo on üks paljudest lapsevanematest, kes tahaks luua oma kodukohta kogukondliku hoolekandeasutuse vaimupuudega noortele, sealhulgas oma tütrele. Juba aastaid on tal olemas tükk maad ja ehitusprojekt.
Heiko Kruusi

Kui esimeses voorus oli kogukonnaprojektide jaoks mitu takistust (teenusekohti ei tohtinud rajada maakohtadesse, rahastust ei antud ööpäevaringse hooldusega kohtade loomiseks, vaid üksnes toetavate erihoolekandeteenuste pakkumiseks jne), siis nüüd plaanib ministeerium need takistused maha võtta. Seega peaksid nii Maarja Päikeseküla, Meiela, Pällo noorte töökodu, Käo kodu, Autistika keskus kui ka teised samalaadsed algatused toetusrahale ligi pääsema.

Tasub valmis olla

Konverentsil esinenud sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna nõunik Raimo Saadi tunnistas, et tingimused pole lõplikult paigas, aga ilmselt jääb ühe teenusekoha suurimaks maksumuseks 30 000 eurot (+ projektipoolne omaosalus), taotluse kirjutamine muudetakse esimese vooruga võrreldes pisut lihtsamaks ja vooru avamisest alates jääb projekti sisseandmiseni aega 40 päeva.

Väga tähtis teade oli, et ministeeriumi kinnitusel luuakse juriidiline võimalus, et kui uue teenusepaiga rajavad kohalikud taotlejad oma kogukonda, saavad hoone valmimise (remontimise, ehitamise, kohandamise) järel sinna teenusele tõesti ka kohalikud inimesed.

Varem takistuseks olnud piirangut, et kliendid tulevad igasse uude teenusekohta riikliku järjekorra alusel, ei pidavat nüüd enam kogukondades sündinud projektide juures rakendatama. ***Tiina Kangro***

Ärgem olgem jänesed. Seiskem enda eest!

Eesti Hooldajate Liidu aastakonverentsil julgustas erivajadustega inimeste kogemusnõustaja, Tallinna tehnikaülikooli juuratudeng Sven Kõllamets kõiki sotsiaalteenuste taotlejaid julgemalt oma õiguste eest seisma. Siin on mõned ta soovitused.

Ettekande alustuseks rõhutas Sven, et kuna ta erialalt veel jurist ei ole, pakub ta soovitusi eeskätt kogemusnõustaja ja Eesti vabariigi kodanikust vaba hingena.

Liikumispuudega inimesena, kes tahab aktiivselt elada ja ise hakkama saada, on ta tugiteenuste ja riiklike toetuste taotlemise okkalisel teel ka ise keerulisi väljakutseid kogenud. Ta on avastanud rohkelt „pudelikaelu", kuhu tähelepanematu ja võib-olla ka vähem informeeritud inimene võib ootamatult kinni jääda.

Sven naljatas, et riigiaparaadi jaoks oleks muidugi kõige parem selline puudega inimene, kes istub kodus, täidab vaikselt kõiki käske, aga midagi liigset ei tee ega ka nõua. Sven ise peab õigeks, et puudega inimesed (ja nende abistajad-eestkostjad) kasutaksid ära kõik seaduses ette nähtud võimalused tuge saada, isegi kui selle nimel tuleb järjekindlalt enda eest võidelda.

Asjaajamine olgu kirjalik

Sveni esimene soovitus oli, et kõik taotlused tuleks alati esitada kirjalikult, kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

„Isegi kui esimene jutuajamine ametniku või sotsiaaltöötajaga toimub võib-olla telefoni teel, tuleks vastust paluda alati kirjalikult. Kuigi suuliselt või telefonitsi on enamasti kiirem ja lihtsam suhelda, siis ei pruugi kõneldut olla hiljem vajaduse korral võimalik tõendada ning ka ametnikul ei ole kohustust oma suuliselt esitatud väiteid õiguslikult toetada. Kiirustades võivad eksida mõlemad pooled ning kirjalik suhtlus on alati kindlam ja läbimõeldum, ning sellele saab hiljem ka toetuda, kui tekib vajadus vaielda," rääkis Sven.

Ta lisas, et vastuses tuleks paluda ametnikul kindlasti viidata ka seadusesätetele, millele tuginedes on vastus antud.

„Kui teie taotletud abist keeldutakse, kas või osaliselt – näiteks tehakse otsus, et teile võimaldatakse isikliku abistaja teenust 20 tundi nädalas, kuigi teie taotlesite 50 tundi nädalas –, tuleks tingimata küsida vastust, millise põhjendusega ja millise õigusakti alusel selline otsus tehti," jätkas Sven. Teenusest või abist täielikult või osaliselt keeldumiseks peab alati olema õiguslik alus, mis tuleneb haldusmenetluse seadusest ja haldusmenetluse üldpõhimõtetest. Nii ei saa olla, et ametnik lihtsalt ütleb, et rohkem teenust ei saa ja punkt.

„Selgitus tuleks jälle küsida kirjalikult, et teile oleks tagatud võimalus saada aru otsuse tegemise hetkel otsuse taga olnud põhjustest ja regulatsioonist," rääkis ta.

Talletage kogu materjal

Kui inimene pole kokku lepitud ajaks kirjalikku vastust saanud, tuleks tal saata meiliga järelepärimine, miks vastus pole saabunud. Järgmine samm on edastada järelepärimine juba ka ametniku ülemusele (kontaktid leiab internetist) ning miks mitte sellest järgmiseks ka õiguskantslerile, kuna too hoiab silma peal hea halduse tava järgimisel. „Kõik need kirjad ja põhjendused koos hetkeasjaolude fikseerimise ning õigusaktide loeteluga, millele tuginedes teid mitterahuldav otsus tehti, on hädavajalikud, kui asjad ei peakski lahenema ning tehtud otsus tuleb anda kohtusse või alustada vaidemenetlust," jätkas Sven.

„Kohus ei saa muidu kuidagi hinnata, mis oli otsuse tegemise põhjus konkreetsel ajahetkel. Vaidluse tekkimise korral hakkab ju ametisik otsima põhjendusi, et tehtud otsust kaitsta. See ei tõesta aga, et ta konkreetset otsust tehes ka samadest argumentidest tol hetkel tegelikult lähtus. Siin saabki tõele jälile, kui kõik asjad on kogu aeg ilusasti kirja pandud," põhjendas ta.

Muidugi on samuti oluline oma taotlused-kirjad koostada väga põhjalikult. Kui inimene soovib mingit teenust kindlas mahus, peab olema selge, miks täpselt tal seda sellises mahus vaja on jne.

Jälgige tähtaegu

Mitu kavalat ohtu varitseb ka töövõime hindamise taotluse esitamisel. Näiteks on teada, et kõigil senistel töövõimetuspensionäridel, kelle töövõime hinnatakse uues süsteemis osaliseks, säilib õigus hakata saama töövõimetoetust senise pensioni summas, kui too on töövõimetoetusest suurem. Osalise töövõimega inimese toetus on tänavu 202 eurot kuus, 80-protsendise töövõimetusega inimese pension aga ligi 300 eurot kuus.

„Selleks aga tuleb väga täpselt jälgida, millal on teile määratud korduvekspertiisi tegemise aeg. Tuleb kindlasti hoolitseda selle eest, et teie uus taotlus jõuaks töötukassasse selle

Sven Kõllamets saavutas ise kohtus hiljuti võidu Tallinna linnavalitsuse üle, kes keeldus võimaldamast talle põhjendatud mahus isikliku abistaja teenust. Auli Lõoke

tähtaja sees, sest kui jääte kas või ühe päeva hiljaks, siis teie staatus katkeb ja uue seaduse järgi sisenete töövõime hindamise süsteemi juba kui esmakordne taotleja. See võib teile tähendada suurt rahalist kaotust," näitas Sven kätte ühe ohtliku augu, kuhu inimesed võivad kukkuda.

Töövõimetuspensioni maksti ju pensionikindlustuse põhimõtete alusel, kus hilinemine ei tähendanud rahast ilmajäämist. Töövõimetoetus on aga lihtsalt toetus, millele ei laiene pensionikindlustusega samad põhimõtted.

Pigem rohkem kui vähem

Töövõime hindamise ja ka puude määramise taotlusi täites tuleks aga Sveni sõnul olla ülimalt põhjalik, püüda võimalikult detailselt kirjeldada kõiki oma puudest tulenevaid raskusi ja probleeme, mitte olla viisakas ja tagasihoidlik.

„Ka sel juhul, kui mõningaid funktsioone, näiteks nägemist puudutavat küsimust on taotluses küsitud mitmel korral eri nurga alt. Põhjendused tasub siis kas või varasemate samalaadi küsimuste juurde kirjutatust kopeerida ja uuesti lisada. Ei maksa end lasta segada ka asjaolust, et põhjenduse jaoks on tabelis võib-olla vaid kahe lause jagu ruumi," soovitas Sven ning tõi näiteks, et oma taotlusele lisas ta tervelt kuus lehekülge lisapõhjendusi, sealhulgas fotosid jne.

„Teie töövõimet ja seisundit hindav ekspert ei tunne teie probleeme, olge siis ise põhjalik ja varustage hindaja võimalikult täpse infoga," märkis ta.

Tasub olla tähelepanelik

Veel üks komistuskivi on, et inimene võib kogemata teha linnukese valesse kasti. „Kui teie töövõimetus on tuvastatud pensionieani, näiteks aastani 2036, siis te puude uuendamise käigus töövõime korduvekspertiisi ei vaja, kuigi blanketil on mõlemad need kastikesed kõrvuti olemas! Kui te kogemata taotlete ka töövõime hindamist, siis asendatakse teie pension töövõimetoetusega, mis võib olla väiksem ja mida saab, erinevalt pensionist, ka peatada," hoiatas Sven.

Kogemusnõustaja juures käis nõustamisel selline inimene, kes tegi kogemata ristikese ka töövõime hindamise lahtrisse. See „näpukas" tõi kaasa korduvhindamised iga viie aasta tagant, kuigi tal oli varasemalt määratud töövõimetuspension pensioniea saabumiseni.

Ärge kartke vaiet esitada

Kui töötukassast, sotsiaalkindlustusametist või mujalt saabunud otsus erineb inimese enda ootustest, ja ka näiteks eelnevatest otsustest puude, töövõime või teenuste saamise osas, tuleks kindlasti esitada vaie.

Kui inimene seda ei tee, siis järelikult on ta tehtud otsusega nõus. Kui näiteks puudeaste või toetus või teenus muutus või vähenes, siis tuleks küsida, millega see on põhjendatud: kas inimese seisund paranes vahepeal, et abivajadus on nüüd väiksem, või et varasema raske puude asemel on talle nüüd määratud keskmine puue? Kui varem läbis inimene korduvekspertiisi iga viie aasta tagant, aga nüüd soovitakse seda juba kahe aasta pärast, siis millele see muutus tugineb jne?

Tingimata tuleb inimesel endal väga täpselt selgitada, miks tema arvates peaks otsus olema teistsugune. Kui ta esitab avalduse või vaide, peab ametiasutus ta väited ümber lükkama ja igal juhul oma otsuseid põhjendama. Edasi võib asja juba vajaduse korral kohtule lahendamiseks anda. ***Anne Lill, Tiina Kangro***

Eakas proua, keda hoolde-kodu süüdistas kohukese varguses

Heiko Kruusi

RUTT EHA 31

Katrini ema Eha Kivik on mullu novembri lõpust elanud Keilas SA PJV Hooldusravi hooldekodus. Katrin on seal pakutava hooldusega rahul ja ka ema näib tütre sõnul olevat hästi kodunenud. Seda, mis eelnes ema Keilasse hooldusele viimisele, Katrin hea meelega ei meenutakski. Puutepunktidele oli ta siiski nõus loo ära rääkima. Lootuses, et see aitab maailmal paremaks muutuda.

„Ehk paneb minu emaga juhtunu mõtlema hooldekodudes igapäevaselt eákatega töötavaid inimesi, samuti neid asutusi juhtivaid inimesi ja laiemalt eakate hoolekannet korraldavaid spetsialiste," ütleb Katrin Tamm loo jutustamist alustades.

Esimesed mäluprobleemid tekkisid ta emal ligi nelja aasta eest. Esialgu need veel liiga palju eaka naise igapäevaelu ei seganud, aga igaks juhuks käidi muret ka perearstile kurtmas ning kolm aastat tagasi tehti põhjalikumad uuringud.

Tohtrid leidsid, et Alzheimeri tõbe proual pole, ning pereliikmed lootsid, et ehk on mälulüngad põhjustatud lihtsalt kõrgest vanusest. „Ema ja isa elasid kahekesi oma kodus Tabasalus ja said üsna rahuldavalt hakkama möödunud aasta kesksuveni. Muidugi olin neil abiks nii mina kui ka õepojad Ivari ja Priidu, naabridki hoidsid silma peal ning paar korda nädalas käis nende juures Harku valla sotsiaaltöötaja Liia," räägib Katrin.

„Mõlemad mu vanemad küüditati 1941. aastal koos oma peredega Siberisse ja neil tuli olla seal tervelt 17 aastat, enne kui nad jälle Eestisse tagasi pääsesid. Nad on kõikvõimalikes vintsutustes karastunud, nagu öeldakse – ellujääjate põlvkond. Sellised inimesed ei kurda naljalt ega virise mitte kunagi, nad püüavad alati omadega ise hakkama saada. Asi läks käest siis, kui isa tervis suvel järsult halvenes."

Jah, see on dementsus

Katrini sõnul polnudki isal augusti alguses enam muud varianti kui haiglaravi. Ema üksinda koju jätta aga ei saanud. Koos vanematega asjad läbi arutanud, viis ta memme SA Hiiu Ravikeskuse õendusosakonda.

Teine võimalus olnuks, et Katrin tuleks töölt ära ja jääks koju ema eest hoolitsema. „Arutasime ka selle variandi vanematega läbi, aga kuna mu vanust arvestades oleks see mulle tähendanud juba lõplikku töölt ära-

HEV-IGA LAPSI ON REGISTREERITUD KÕIGE VÄHEM HARJU- JA IDA-VIRUMAAL.

“Me ju tunneme proua Ehat, tema on nii meeldiv ja iseseisev.

jäämist, siis ei pidanud meist keegi sellist lahendust õigeks. Pealegi kasvatab mu tütar puudega last ning nii palju, kui vähegi saan, püüan ka talle vabal ajal majanduslikult abiks ja toeks olla,” räägib Katrin.

Eha Kivik oli seljahädade tõttu Hiiu ravikeskuse õendusosakonnas hooldusravi saanud juba kahel korral ka varem ja seega oli koht nii emale kui ka tütrele varasemast tuttav. Ravikeskuseski oldi Eha terviseseisundi ja aeg-ajalt esinevate väikeste mäluprobleemidega kursis.

Kui seekordne kolmenädalane haigekassa tasustatud ravi hakkas lõpule jõudma, leppis Katrin Hiiu ravikeskuse juhtkonnaga kokku, et ema saab seal jätkata, aga nüüd haigekassa teenuse asemel juba hoolekandeteenusel. Nii õendus- kui ka hoolekandeosakond asuvad seal ühe katuse all, nii et Eha jäi edasi tuttavasse kohta, isegi samasse tuppa, kus ta seni oli olnud.

„Kuna ema vaimne tervis ei näidanud kahjuks paranemise märke, asusin taotlema kohtult enda määramist emale eestkostjaks,” jätkab Katrin. Sellest teavitas ta kohe ka Hiiu ravikeskust.

Oktoobris diagnoositigi Ehal kohtupsühhiaatrilises ekspertiisis dementsus ning sellestki psühhiaatri hinnangust andis naine kohe ema hooldavale asutusele teada. Muide, ekspertiis viidi läbi Hiiu ravikeskuses.

Lukustatud ukse taga

„Kõik töötajad olid ülimalt sõbralikud ja toetavad, aina rõhutati, et oi, me ju tunneme proua Ehat, tema on nii meeldiv ja iseseisev, proua Ehaga pole mingit muret. Allkirjastasime asutuse juhiga ka hooldusteenuse osutamise lepingu. Võrreldes eelnenud meditsiinilise hooldusraviga oli muidugi suur erinevus see, et mingisugust haigekassa ega

muud toetust seal enam taga polnud. Ööpäeva hind oli 26 eurot ja see tuli täismahus omast käest kinni maksta, kuu kohta tegi see umbes 800 eurot," lausub Katrin.

Ta lisab, et Hiiul laabus kõik kenasti kuni selle päevani, kus ta ühel hommikul ema vaatama tulnuna leidis memme lukustatud ukse tagant.

Katrin pakub, et võib-olla ei tundnud hooldekodu personal ebaharilikul kellaajal ja spordiriietes saabunud külastajat ära ning äkki teda peeti kellekski personalist. Igatahes jätkas hooldustöötaja pärast Katrini koridori astumist pooleliolevat vestlust teise töötajaga ning hõikas samal ajal üle õla Eha toa suunas: „Eha, ole rahulik, ma pärast tulen ja teen ukse lahti!"

Katrin tunnistab, et ega ta esimesel hetkel ei taibanudki, et see hõige võiks ta ema puudutada, aga kui ta memme ukse taha jõudis, sai toimuv selgeks.

Pilt, mis tütart tuppa astudes ees ootas, oli jahmatav. Ema oli endast väljas. Ta oli seal olnud kindlasti tunde, võib-olla ka terve öö kinnise ukse taga mööda saatnud, kuigi oli korduvalt uksele koputanud, millele aga keegi polnud reageerinud. Tuba haises, sest ööpott oli ääreni täis ja ajas üle.

Mõistagi läks Katrin kohe asutuse juhataja juurde aru pärima, miks vanainimest luku taga kinni hoitakse. Talle öeldi, et põhjuseks oli, et nad olid leidnud päeval proua Eha asutuse värava juures seismast ja neil tekkis kartus, et naine võib omapäi uitama minna.

Tülikas eestkostja

Tütrele kinnitas Eha, et värava juurde oli ta läinud lihtsalt soovist veidi kõndida ja korraks hilissuvise päikese käes olla, ilm olnud hea ja hommikust õhtuni tillukeses toas olla tundunud ahistav.

"Eha, ole rahulik, ma pärast tulen ja teen ukse lahti!

Katrin annab endale aru, et [illegible] ritud vaimse tervisega eaka [illegible] saa alati täie ette võtta. Aga [illegible] küljest oli ema terve elu palju [illegible] da armastanud. Veel eelmisel [illegible] oli ta iga päev teinud koduümb[illegible] ruses pikki jalutuskäike ja Kat[illegible] nile näis tegelikult igati usutav, [illegible] ema oli tahtnud lihtsalt veidi[illegible] seks ajaks välja jalutama tulla. Võ[illegible] olla ka natuke värskes õhus [illegible] olla. Seda enam, et Hiiu ravikeskus [illegible] ümber on kaunis männimets, [illegible] lausa kutsub jalutama.

„Hooldekodus peaks ikkagi [illegible] olema nii korraldatud, et [illegible] mas kehalises vormis hoolealused pääseksid ka õue liikuma ja [illegible]

Pika ja keerulise elukäiguga Eha Kivik saab 6. juunil 90-aastaseks. Äsja läbitud katsumuste kohta oskab ta vaid kosta, et midagi oli temaga täitsa valesti.

Heiko Kruusi

ket õhku hingama," leiab Katrin, „neid ei tohiks hooldajate mugavuse nimel toas ja, hullem veel, lukus ukse taga hoida. Paraku sain ühe teise hooldaja käest teada, et mõnel nende asutuse töötajal ongi selline komme – panna vanurid luku taha, siis on endal muretum."

Katrin teatas ravikeskuse töötajatele, et hakkab edaspidi emal külas käima kui mitte iga päev, siis vähemalt ülepäeviti ja iga kord eri kellaajal. „Kui hoolduse eest tuleb kalendrikuus välja käia keskmise kuupalga jagu eurosid, peaks selle eest ikkagi olema tagatud hoolealuste inimväärne kohtlemine. Aga muidugi tajusin pärast sellise avalduse tegemist, et olin muutunud asutuse jaoks väga tülikaks eestkostjaks," tunnistab Katrin.

"Pärast sellise avalduse tegemist olin muutunud asutuse jaoks väga tülikaks eestkostjaks.

Abikaasa surm

Septembri keskel suri Eha abikaasa, kellega oli ta koos elanud 64 aastat. Loomulikult mõjutas see eaka naise tervist. Ta muutus rahutuks ja näis olevat lakkamatult segaduses. Tütre sõnul polnud ema rahustite tarvitaja, aga pärast matuseid soovitasid ravikeskuse töötajad tungivalt, et Ehale tuleks siiski hakata psühhofarmakone manustama.

Katrin võttis ühendust 25 aastat ema ravinud perearstiga, kes leidis, et rahustavad ravimeid Eha ei vaja. „Võin paluda, et tehakse retsept, aga sellega on oht, et ta muutub tuimaks ja jääb ka rahustitest sõltuvusse, see omakorda pidurdab ajutegevust," oli konverentsil viibinud perearst kirjutanud Katrinile meilis, lisades, et igaühele mõjub abikaasa kaotus raskelt, tarvis on lihtsalt need esimesed kõige keerulisemad nädalad üle elada ja küllap saab ema oma tasakaalu tagasi. Vanamemme jaoks oli ju alati, kui midagi närvilisemat ette tuli, piisanud palderjanist või tavapärastest südametilkadest.

Ravikeskuse jätkuval nõudmisel – ja seda tohtri poole pöördumist hoolealuse tütrega enam ei kooskõlastatud – oli perearst siiski Ehale rahustid välja kirjutanud. Katrin soostus tohtri otsusega ja leppis hooldekodu personaliga kokku, et olgu siis, proovime kuu aega: kui ravimitest on kasu ja ema seisund paraneb, siis pole ta ravimite vastu. „Eks mul tuli alla anda. Küllap olid nad perearstile selgeks teinud, et teisel viisil pole võimalik inimest asutuses hooldada. Tegelikkuses läks aga alates sellest hetkest kõik allamäge," ütleb Katrin ohates.

Ravimite mõju all

„Ema muutus aina imelikumaks. Ta näis hirmunud, ta liigutused muutusid rabedaks, ta rääkis vaevaliselt, oli apaatne ega suutnud teinekord silmigi lahti hoida, kui tal külas olin. Ma pole muidugi spetsialist ega oska hinnata, kas sellised muutused olid põhjustatud üldseisundi halvenemisest või võisid olla seotud ravimi kõrvaltoimetega," meenutab tütar.

Kuid just neist kõrvalmõjudest oligi perearst talle rääkinud. „Ka selline mõte käis mul peast läbi, et äkki antakse emale rohtu liiga suures koguses. Küsisin hooldekodu juhatajalt näha ema ravimikaarti, see lõpuks antigi mulle, aga seal paraku igapäevaselt manustatava ravimi doosi kohta midagi kirjas polnud," jätkab Katrin.

Mida päev edasi, seda hullemaks Eha seisund muutus. Ühel päeval leidis Katrin ema voodist praktiliselt paljana, memm polnud suutnud end isegi enam riidesse panna. „Ta lamas justkui poolunes, silmad klaasistunud, ega tundnud isegi mind esimese hooga äragi," räägib Katrin.

Peale selle oli Eha ööpäevarütmi sassi ajanud, mis põhjustas omakorda segadust. Nädal hiljem sai Katrin ravikeskusest kirja, kus kurdeti, et ema oli öösel pimedas tualetist tulles valesse tuppa läinud ja seal magavat inimest ehmatanud. Ka olevat ta öösel salamisi külmkapi juures käinud ja kellegi teise kohukese ära söönud.

Katrini sõnul võis rahustite mõju all ema muidugi öösel tualetist tulles segaduses olla ja kogemata oma endisesse tuppa minna – nimelt oli ta just värskelt uude tuppa ringi kolitud. Ja võib vabalt olla, et ta tõepoolest ei märganud vaadata nimesilte külmikus olevate jogurti- ja muudetopsikeste peal, ta lihtsalt teadis, et seal on olemas tütre toodud suupoolis.

„Aga kus siis hooldaja oli? Tema kohustus olnuks ju märgata ööpimeduses ringi kõndivat hoolealust ja talle appi tõtata. Mitte häiritud mäluga eakat inimest kohe süüdistama asuda," on Katrin praegugi nördinud.

Paraku võttis SA Hiiu Ravikeskus Eha suhtes edasi juba selgelt süüdistava positsiooni.

Viige ta minema!

Neljapäeval, 17. novembril anti Katrinile teada, et asutus ei nõustu enam ta emale hooldusteenust pakkuma. Järgmise päeva õhtupoolikul sai Katrin ravikeskuse juhatuse liikmelt Kaidi Vainolalt ka ametliku ja allkirjastatud avalduse hooldusteenuse erakorralise ülesütlemise kohta. Seejuures paluti sugulane juba hiljemalt järgmisel päeval, laupäeval, 19. novembril kella 12-ks asutusest minema viia. Anti ka teada, et asutusel pole võimalik osutada kliendile hooldusteenust, kuni pere talle uue hoolduskoha leiab.

Saadud kirjast on Katrin siiani sügavalt häiritud: „Avalduses oli kirjas, et ema käitumine hooldekodus on olnud probleemne ja õigusvastane ning et seetõttu on klient ohtlik nii endale kui ka teistele hooldekodus viibivatele patsientidele. Ja kuna klient ei allu ka teenuse müüja korraldustele lõpetada korrarikkumine ja õigusvastane tegevus, rääkimata sellest, et ta soostuks kõrvaldama oma õigusvastase tegevuse tagajärjed, lõpetab ravikeskus talle teenuse osutamise päevapealt."

Katrin kirjeldab, et lisaks õigustati avalduses uste lukustamist väitega, et see toimus ema huvides, sest ema soovis asutusest pageda. „Seejuures ei viidatud aga ühelegi konkreetsele pagemisjuhule," resümeerib Katrin talle saadetud avalduse sisu.

Ta lisab, et mõistab küll täiel määral, et dementse ja veel rahusti mõju all oleva eakaga võib tõepoolest olla keeruline hakkama saada, aga tema meelest ei õigusta mitte miski hooldusasutuse niisugust suhtumist oma teenusesaajasse. „Kui inimene oleks terve, vaimselt korras, täiel määral teo- ja vastutusvõimeline, poleks ju vajadust teda hooldusele tuuagi," ütleb Katrin.

Ta lisab, et tema meelest olnuks ka see mõistetav, kui hoolduskoha ülesütlemist oleks põhjendatud mäluhäiretega inimestele vajalike eritingimuste puudumisega. „Aga süüdistada haiguse tõttu vaimse tervise kaotanud vanainimest seaduse ja kodukorra pahatahtlikus rikkumises ning õigusvastases käitumises on minu meelest ebaeetiline ja vääritu. Pealegi olid asutusel juba hooldusteenuse lepingu sõlmimise ajal teada Eha seisundi üksikasjad, mille põhjal oleks võidud hinnata, kas asutusel on olemas tingimused, kompetents ja tahe selle inimesega hakkama saada või seda pole. Ausam olnuks mulle siis kohe öelda, et dementset inimest selles majas teenusele ei võeta," räägib Katrin.

Küsimuse peale, kuidas talle uues hooldekodus meeldib, vastas Eha dementsele kohaselt, et väga hästi. sest siin olevat elu palju parem kui omal ajal Siberis. Heiko Kruusi

Uues kohas on teisiti

Kuivõrd konflikt Hiiu ravikeskusega oli kestnud ja üha süvenenud mitme kuu vältel, oli Katrin tegelikult juba aegsasti asunud uut hooldusasutust otsima.

Väga kaugele Tallinnast ta ema viia ei tahtnud, sest see muutnuks memme külastamise keeruliseks. Paljud tavahooldekodud teatasid pikemata, et nemad dementseid inimesi vastu ei võta. Kus oldi valmis seda tegema, olid aga kohad täis ja järjekord ukse taga.

Viimaks sai ta kokkuleppele Keilas asuva SA PJV Hooldusraviga, kus eelmisel sügisel oli avatud osakond dementsetele patsientidele.

„Leppisime kokku, et esialgu proovime – kas asutus sobib emale ja kas seal saadakse eelmisest hooldekodust nii hävitava iseloomustuse saanud kliendiga üldse hakkama," räägib Katrin. „Aga kõik läks üle ootuste hästi ja nüüd on ema Keilas olnud juba üle viie kuu. Sain muuhulgas ka kinnitust, et Hiiul emale antud rahustid tegid talle vaid halba. Niipea kui need ära jäid, sai memmest jälle endine käbe vanaproua, ta kõne on ladus, ta silmad säravad ja ta tunneb uuesti hu ümbritseva maailma vastu. Nä de, ema ise kommenteeris nei maseid Hiiu kuid, et, jah, vahe oli tal ikka pööraselt halb olla õnneks on nüüd jälle kõik kor märgib tütar ohates.

Katrini meelest seisneb dem setega hakkama saamise võti las selles, et hoolealustele paku jõukohast tegevust ja ajaviidet. N dega töötab tegevusterapeut, pe naliga koos tehakse käsitööd, l dakse, korraldatakse kontse lihtsalt suheldakse omavahel.

Juba osakonna ruumilahend on Keilas paremad, eriti täht peab Katrin ühistegevusteks mõ dud toa olemasolu, kus hoolea sed saavad ühiselt telerit vaada niisama juttu ajada. Hiiul olid v kitsad koridorid ja pisikesed t klientidele.

„Hoolivus ning soov olla toe ja abiks vanadele, kes haiguse tõt enam ise oma eluga hakkama ei s see muidugi kõigepealt, sellest k algabki," on Katrin rahul, et pik de vintsutuste järel on ta ema nüü usaldusväärses hooldekodus, kus t end taas koduselt tunneb. ***Anne Lill***

> *„Just neist kõrvalmõjudest oligi perearst talle rääkinud.*

Küll on hea, et me nüüd tuttavaks saime!

1. mail Puutepunktide fotograafiga Keila PJV Hooldusravi hooldekodusse Ehale külla läinuna leidsime eest rõõmsameelse vanaproua.

Eha Kivik, keda nägime, ei meenutanud mitte millegagi seda paljana hommikumantlisse mässitud, tuhmi pilguga voodiserval olematust silmitsenud, üleni vaevas vanainimest, keda olime näinud ta tütre Katrini novembri alguses Hiiul üles võetud telefonivideost. Ka meile kinnitas Eha, et tal olnud eelmisel sügisel tervis väga käest ära, südames olnud valud ja ta tundnud end pealaest jalatallani nii halvasti kui mitte kunagi varem. „Nüüdseks on see igatahes mööda läinud, ei teagi, mis see mul vahepeal oli," ütles külalistele koridoriukse juurde vastu tõtanud Eha õlgu kehitades.

Proua Eha näitas meile lahkelt oma tuba, mida ta jagab ühe teise eaka naisega, ja öökapile ritta seatud kalleid fotosid septembris lahkunud abikaasast, samuti perepilte, kui ta koos mehega ise veel noor ja lapsed väikesed olid. Eha ütles, et ta meeli kosutab männimetsavaade, mis kenasti ta toa aknasse paistab. Talle meeldib väga ka sealsamas männikus jalutamas käia, aga seda saab ta teha siiski vaid tütre saatel, kui Katrin talle külla tuleb ja õues parasjagu ilus ilm juhtub olema.

Hooldekodu elust-olust kõneldes rõõmustas vanaproua aina, et teda ümbritsevad sõbralikud inimesed ja ta tunneb end nende seas hästi. Oma igapäevastest tegemistest pajatades aga kippus tal praegune lootusetult sassi minema ajaga 30 või 50 aastat tagasi. Nagu see dementsel inimesel sagedasti olema juhtub.

Näiteks seletas ta, et terve hommikupoolik kulunud tal laste järele vaatamisele. Samas läks tal kõrv kohe kikki, kui söögi- ja tegevustoa seina peal olevas teleris algas „Laulukarusselli" saade. Eha tundis kõiki väikesi lauljaid ja oli kursis ka nende repertuaariga. Muidugi hoidis ta põialt oma lemmikutele. Aga ka kõigile teistele.

Kui jutud räägitud ja pildid tehtud, jättis proua Eha meiega soojalt hüvasti, öeldes: „Küll on hea, et me nüüd tuttavaks saime, sest muidu saame teinekord tänaval kokku ja ei oska üksteisele A-d ega O-d öelda!"

Väärikas inimene suhtub ju avatult ja lugupidamisega teistesse inimestesse, kellega ta oma eluteel kohtub. Haigus võib võtta temalt küll tervise, aga mitte väärikust. ***Anne Lill***

Eakas inimene või võlaõiguslik objekt?

Katrin Tamme loal avaldame peotäie noppeid kirjalikust avaldusest, millega hooldusasutus lõpetas mullu hilissügisel tema emale oma katuse all teenuse osutamise.

Katrin mõistab, et võib siinkohal riskida veelkord õigusvastase teo sooritamisega, kuna hooldusleping (mis muide oli sõlmitud Teenuse müüja ja Teenuse ostja vahel, milles Teenuse saaja oli Katrin) oli kirjas punkt, et ta ei tohiks avalikustada mingisugust sellest lepingust tulenevat ja talle teatavaks saanud ega delikaatsete isikuandmetega seonduvat infot.

Katrin otsustas seda siiski teha, ajendatuna juba eespool välja öeldud soovist, et ehk aitab see kas või mõne eaka daami või härra ja tema lähedaste teenimatuid kannatusi ära hoida. Pealegi on ju leping nüüd lõppenud. Jumalale tänu, et sinna polnud sisse kirjutatud näiteks kümne aasta pikkust vaikimiskohustust. ***Tiina Kangro***

Asjas tähtsust omavad asjaolud

Leping on kestnud vaid paar kuud, kuid selle lühikese aja jooksul on ilmnenud kahetsusväärsed asjaolud, mis tingivad Teenuse müüjal lepingu ülesütlemise vajaduse. Nimelt on Vilma-Juliane-Eha Kiviku tegevus olnud läbivalt probleemne ja õigusvastane ning tema käitumisest tulenevalt ei ole Teenuse müüjal objektiivselt võimalik talle hooldusteenuse osutamist jätkata. Kliendi käitumisele ei anna seadus õiguskaitset ning Teenuse müüja on sunnitud hooldusteenuse lepingu erakorraliselt üles ütlema.

Klient on oma käitumisega ohtlik nii endale kui ka teistele hooldekodus viibivatele patsientidele. Nimelt käib klient pidevalt teiste patsientide tubades, mis on teiste patsientide jaoks ahistav, ja võtab viimaste asju endale. Muu hulgas on Teenuse müüjal tulnud korduvalt tegeleda olukorraga, kus klient on söönud külmkapist teiste patsientide toitu. Võõraste asjade ja toidu võtmine on õigusvastane. Kahjuks ei allu klient vähimalgi määral Teenuse müüja korraldustele õigusvastase tegevuse lõpetamiseks, oma õigusvastase tegevusega põhjustatud tagajärgede kõrvaldamisest, rääkimata oma tegude heastamisest.

Lisaks on kliendi käitumine teistele patsientidele lausa eluohtlik, kuna klient käib öösiti teisi patsiente ehmatamas. Teised patsiendid on sarnaselt

kliendiga kõrgeealised ning sõltuvalt patsiendist võib öösiti pimedas ehmatamine lõppeda ealistest iseärasustest tingitud nõrga närvisüsteemi tõttu rabandusega.

Kliendi käitumine ohustab ka teda ennast, tulenevalt sellest, et klient on korduvalt läinud jalutama vähese riietusega, mis ei ole sobiv külma ilmaga. Vanainimese immuunsussüsteem on nõrk ja selle tõttu on klient vastuvõtlik külmetusele.

Kõige eeltoodu juures ei ole Teenuse müüjal võimalik kliendi käitumist takistada ja tema õigusvastast tegevust ära hoida. Teenuse müüja pakutav hooldusteenus ei vasta kliendi vajadustele, sest Teenuse pakkuja majandustegevus on orienteeritud hoolekandele, mitte õigusvastase tegevuse ja hooletu käitumise ärahoidmisele.

Teenuse müüja hoolekandeasutuses ei lukustata patsiente tubadesse, isegi mitte öösel. Samuti ei ole piiratud patsientide lahkumine hoolekandeasutusest, sealhulgas jalutama minemiseks. Kõik patsiendid viibivad hooldekodus vabal tahtel ja Teenuse müüja hooldekodu ei ole kinnipidamisasutus.

Lepingu ülesütlemise tagajärjed

Teenuse müüja on käesoleva avaldusega öelnud kehtivalt üles poolte vahel 09.09.2016 sõlmitud hooldusteenuse leping nr 42. Seega on Teenuse müüja vabastatud lepinguliste kohustuste täitmisest ehk hooldusteenuse osutamisest Vilma-Juliane-Eha Kivikule.

Juhindudes Lepingu p-st 3.2.7 tuleb Teil korraldada Vilma-Juliane-Eha Kiviku lahkumine hooldekodust hiljemalt homme kella 12.00-ks.

Juhime Teie tähelepanu, et vastava kohustuse rikkumise puhuks on ette nähtud leppetrahv, mida on võimalik vältida lepingu lõppemise tagajärgede nõuetekohase täitmisega.

Allikas: väljavõtted hooldusteenuse lepingu erakorralise ülesütlemise avaldusest

HIIU RAVIKESKUS:
lähedased varjavad tegelikkust

Palusime kommentaari ka Hiiu ravikeskuselt, mille juhataja Kaidi Vainola tunnistas, et lühidalt olukorda kirjeldada on keeruline. Ta lisas, et konkreetsest inimesest ta rääkida ei tohi, kuid soostus andma üldisemat laadi ülevaate.

Lepingute ülesütlemised on meil väga harvad ja põhjuseks on olnud peamiselt tasumata arved. Teenusele soovijatele selgitame ja anname alati ülevaate, millist teenust me saame osutada ja millist mitte. Tavaliselt selgub vestlusel, kas meie maja on patsiendile sobilik või vajab ta mõnda muud teenust.

Erivajadustega inimeste jaoks puuduvad meie asutuses vajalikud tingimused: kedagi me kinni hoida ei saa ning sellest tulenevalt saame osutada teenust inimestele, kes on ohutud endale ja teistele. Raskemate klientide korral on aga sagedased olukorrad, kus teenusele saamiseks lähedased varjavad teadlikult või siis ei tunnista lähedase muutunud olekut, ning proovivad teenusele pääseda ebaausate võtetega.

Kuna mul puudub õigus rääkida klientide tervisest, diagnoosidest ja muust isiklikust, siis kirjeldan toimunut väga üldiselt. Esmalt selgituseks, et õigusvastasuse all mõistame siinkohal eelkõige omaniku tahte vastaselt temalt vara äravõtmist, tungimist isiklikesse eluruumidesse, hirmu tekitamist jne. Samuti ei ole meie majas osutatav hooldusteenus sobilik klientidele juhul, kui esineb olukord, kus inimese aktiivsus on suurenenud öisel ajal ja ta sisustab selle võõrastes tubades asju korraldades, pakkides kottidesse inimeste isiklikke esemeid ja vahel ka omi, viies neid jälle järgmistesse tubadesse, süües ära võõra toidu külmikutest jne. Päris hirmutav on olukord, kui olete raske südamerikkega ja pime ning keegi siseneb keset ööd ootamatult teie tuppa, käskides viivitamatult hakata kuhugi minema. Need on vaid mõned näited, kuidas ühe indiviidi tegevuse tagajärjel on häiritud kogu maja elanikud ja loomulikult ka nende lähedased.

Juhul kui sellised olukorrad on tingitud meditsiinilistest diagnoositud probleemidest, ongi oluline, et patsient viibiks õigel teenusel, mis on talle sobilik ja toetav. Siinkohal rõhutan, et meie asutusel puudub diagnooside panemise õigus, samuti ei saa me iseseisvalt tõlgendada ega anda hinnanguid inimeste tervise kohta. Hoolekandeteenusel viibiv klient on oma perearsti jälgimisel, tema perearst määrab ravimid ja manustamise kogused.

Retseptiravimid määratakse alati isikuliselt ning määratud ja võetud annuse koguseid saab jälgida ravimi jäägina. Selline võimalus puudub, et asutustes on lihtsalt saadaval ravimid, mida siis umbisikuliselt manustatakse. Patsient tuleb oma ravimitega ja lahkudes antakse ülejäägid talle alati kaasa.

Üldisemalt tooksin jälle näite, et võib juhtuda, et mõnele patsiendile määratud ravimid ei täida loodetud eesmärki. Aktiivne õues tegutsemine ei pruugi märkimisväärselt vähendada ka tema päevast tegutsemistahet. Pisut loiumisperiood võib piirduda näiteks nelja tunniga ööpäevas.

Kõneks oleva lepingu lõpetamise ettepaneku tegime hoolealuse tütrele 10. novembril, teenuse osutamise lõpetamisega 16. novembril. 12. novembril saime oma üllatuseks vastuse, milles seati kahtluse alla ülesütlemise õigsus, ning nii on jäänud ka meil enam midagi muud teha, kui hakata kasutama juristi list keelt.

Kaidi Vainola
SA Hiiu Ravikeskus juhataja

Miks ma selle looga Puutepunktide poole pöördusin

Katrin Tamm tahaks, et eaka naise eluõhtu mööduks ka väljaspool kodu väärikalt ja turvaliselt. Heiko Kruusi

Minu vanemad on sündinud esimese Eesti vabariigi ajal. Nad said eestiaegse kasvatuse: ole ise väärikas ja austa teiste väärikust; pea lugu kõlbelistest normidest: ära valeta, ära varasta, austa oma riigi seadusi. Väärikatena tulid mu vanemad läbi ka nõukogude ajast. Olid Eesti riigi taastamise üle õnnelikud.

Ja nüüd ühtäkki, oma riigis, süüdistatakse minu 89-aastast ema, kes veedab oma eluõhtut hooldekodus, õigusvastases käitumises, varastamises, valetamises. Olukorras, kus inimene end ise enam kaitsta ei suuda.

See on ebaõiglane ja ebaeetiline.

Ma täpsustan: tahan öelda, et valdavalt on Hiiu ravikeskuses töötavad inimesed kenad ja hoolivad, mõistvad ning kaasatundvad. Hoolekandeasutuse näo määrab aga eeskätt juhtkonna arusaam hoolekandest. Kui see on, kahju öelda, aga meil pigem „tavapärane" (ja ma olen emale uut hoolduskohta otsides käinud läbi tõepoolest väga suure hulga asutusi), siis saavadki hooldekodudes juhtuda sellised lood, nagu juhtus minu emaga.

Mitte hoiukoht, vaid kodu

Hoolekandeasutus ei tähenda üksnes voodikohta, toitlustamist ja ravimite manustamist. Sealses töökorralduses ei saa lähtuda hooldaja või koristaja, vaid hooldusel olevate inimeste vajadustest.

Kindlasti tuleb tähelepanu pöörata vanurite aja sisustamisele ning neile meelepärase tegevuse leidmisele. Sellest ei piisa, et vanainimene on pestud, ta on söönud ja voodis on puhtad linad. Ka elu lõpusirgel ei tohiks inimese ärkveloleku aeg koosneda vaid pikutamisest või voodi serval konutamisest.

Hooldekodu ei ole hoiukoht, vaid eeskätt kodu eakale mehele või naisele, kes oma seisundi tõttu ei tule enam kõrvalabita toime. Aga ka hooldekodu on kodu ainult siis, kui inimene end seal koduselt ja hästi tunneb.

Asutustes, kus tegevuste ja hoolealuste enesetunde peale ei mõelda, kompenseeritaksegi vajaka jäämist rahustitega või vägivallaga, näiteks luku taha sulgemisega. Oleks ausam, kui selline asutus sõnastaks ka oma reklaamteksti koduleht näiteks nii: ootame enda juurde allaheitlikke ja apaatseid vanureid, kes ei oota elult enam midagi ega tekita meie hoolekandeasutusele ebamugavusi.

Ja mina soovitaks küll igal hooldustöötajal, kes parasjagu läheb, võti käes, hoolealuse ust lukku keerama, enne pisut mõelda, võib-olla saab temast endast eluõhtul ka see „lihtsalt üks tülikas klient" teisel pool ust.

Puutepunktide toimetaja küsis minult, mida ma soovitaksin oma kogemustele tuginedes inimestele, kes võib-olla just täna asuvad otsima hooldusasutust oma dementsele vanemale või vanavanemale.

Kaugelt liiga kõrge hind

Ütlen ausalt, et mul on väga raske midagi soovitada. Keilas maksab ema hoolduskoht 32 eurot ööpäevas, mis teeb kuus ligi 1000 eurot. Minu emal on represseerituna tavalisest natuke suurem pension ning kuna ma käin tööl, on mul võimalik puuduolev kinni maksta.

Aga kui eakas inimene saab pensioni 300 eurot ja tema eest seni hoolitsenud pereliige kasvatab keskmisest palgast veel lapsi, pole nii kalli teenuse ostmine lihtsalt mõeldav.

Minu meelest on probleem selles, et väga olulised asjad on meie riigis läbi mõtlemata. Raha on pandud betooni, aga inimesed on unarusse jäetud. Eriti abivajadusega inimesed, kes ise enda eest seista ei suuda.

Katrin Tamm

Eha Kiviku tütar ja eestkostja

Mida tasub teada rehateenusega seoses?

Sotsiaalministeerium leidis rehabilitatsiooniteenuse osutamiseks sisemistest ressurssidest lisaraha ja nii pääsevad puudega lapsed jätkuvalt rehateenusele järjekorrata. Täiskasvanute järjekorrad on aga aastased, lisaks tuleb neil läbida teenuse vajaduse eelhindamine.

Uus seadus, mis mitmed asjad rehateenusega seoses teistmoodi käima pani, jõustus juba eelmise aasta alguses. Kuna aga paljudel puudega inimestel oli olemas kehtiv rehaplaan ja nad käisid selle alusel tuttavas kohas rehateenuseid saamas, ei pannud nad süsteemi muutumist tähelegi.

Kõik need, kes taotlesid sotsiaalkindlustusametist (SKA) rehabilitatsiooniteenust enne 2016. aastat, saavad ka nüüd jätkata teenuse kasutamist samamoodi oma rehaplaani kehtivuse lõpuni, kuid siiski mitte kauem kui 2018. aasta lõpuni.

Juhul kui minna aga rehateenust uuesti taotlema, satutakse juba uude süsteemi, ning siin on hea üht-teist ette teada.

16-aastaselt töötukassasse

Kuigi puudega laste pääs rehateenusele ootejärjekorrata on nüüd tänu lisarahastusele vähemalt aasta lõpuni tagatud (loodetavasti leitakse ka järgmise aasta eelarvesse piisavalt raha), tuleks silmas pidada, et lapseiga lõpeb 16. sünnipäeval.

Kui varem sai 16–18-aastane laps soovi korral jätkata rehateenuse kasutamist tuttavas, laste rehabilitatsiooniga tegelevas asutuses, näiteks oma kooli rehameeskonna juures, siis uue korra järgi tuleb tal pärast 16-aastaseks saamist liikuda täiskasvanute süsteemi. See tähendab ka, et sõltuvalt töötukassas läbiviidava töövõime hindamise tulemustest hakkab ta rehateenust saama kas SKA või hoopis töötukassa kaudu.

Vajaduse eelhindamine

Puuduva töövõime korral saab ta / tema eestkostja esitada rehateenuse taotluse jätkuvalt SKA-sse, kuid uue korra järgi tuleb tal kõigepealt läbida rehabilitatsiooniteenuse vajaduse hindamine. See tähendab, et SKA juhtumikorraldaja selgitab vestlusel ja spetsiaalse küsimustiku kaudu välja, kas rehateenuse osutamine on vajalik, mis on selle mõõdetav eesmärk jne.

Rehaplaani enam kõigile ei tehtagi (see võimalus jääb vaid keerulisemate juhtumite korral) ja piisab, kui juhtumikorraldaja on oma hinnangu põhjal koostanud lihtsama dokumendi – tegevuskava, kus on kirjas, milliseid rehateenuseid ja mis eesmärgiga inimesel on õigus riigi rahastusel

saada. Juhtumikorraldaja võib välja pakkuda ka mõne rehabilitatsiooniprogrammi, näiteks pikkusega viis päeva või ka üks aasta. Rehaprogramme Eesti rehaasutustel veel palju pakkuda pole, aga mõned siiski on, ja käivad hanked eri sihtgruppidele mõeldud programmide juurdesaamiseks.

Kui suunamine käes, pannakse inimene teenuse ootejärjekorda. Juhul kui SKA-l eelarves raha on, võib teenusele saada ka järjekorrata, aga näiteks tänavu on rehateenuste eelarve täiskasvanute real läbi ja kõik taotlejad asetatakse järjekorda, mis võib kesta kuni aasta.

Täisealiseks saamisega koos muutub ka rehateenuste piirsumma. Kui puudega lastel on õigus kasutada rehateenuseid kuni 1350 euro eest kalendriaastas, siis alates 16. eluaastast langeb see 483 eurole aastas (rehaprogrammi alusel kuni 1000 eurot), tõustes psüühika- või käitumishäire ja vaimupuude korral 2325 euroni aastas.

Samas tuleb teada, et teenusele suunatakse vaid kaheks aastaks (varem kuni viieks aastaks), millele järgneb uus hindamine ja uus järjekorras ootamine.

Rehateenus töötukassast

Osalise töövõime otsuse saanud täisealised, sealhulgas 16-aastased koolilapsed, peavad aga rehateenust küsima töötukassast.

Ka seal hindab kõigepealt töötukassa juhtumikorraldaja, kas teenuse saamiseks on üldse vajadus. Kui vajadus on olemas, arutatakse läbi rehateenuse eesmärgid ja seejärel aitab juhtumikorraldaja valida sobiva rehaasutuse. Sealse personaliga koostatakse tegevuskava või valitakse sobiv rehaprogramm, mille töötukassa juhtumikorraldaja kinnitab. Seejärel pääsebki inimene kohe teenusele (kui just valitud asutuses pole järjekorda).

Kuna töötukassal on seoses töövõimereformiga rahaliselt parem seis, võib sealses süsteemis rehateenust saada kuni 1500 euro eest aastas ja erandkorras rohkemgi. Ainsaks tingimuseks on, et kuna tegemist on tööalase rehabilitatsiooniga, peab selle eesmärgiks olema inimese ettevalmistamine tööturul toimetamiseks.

Osalise töövõimega inimesed, sealhulgas psüühikahäirega tööealised, enam SKA-st ja sealsetel tingimustel rehateenuseid küsida ei saa.

Küll aga on töötukassa inimesed avaldanud arvamust, et kui mõni osalise töövõimega koolilaps tahaks ka pärast 16-aastaseks saamist jätkata rehateenuse saamist oma tuttavalt meeskonnalt, näiteks kooli juures tegutsevast rehaasutusest, võib sellise sooviga pöörduda töötukassasse. Too võib siis selle rehameeskonna oma lepingupartneriks võtta, kui nad on valmis ka tööalast rehateenust osutama. ***Tiina Kangro***

Pesuainega eelniisutatud pehmed pesukindad **TENA Wet Wash Gloves** on mõeldud kas kogu keha või ka üksnes mähkmealuse nahapiirkonna sagedaseks puhastamiseks.

Sobivad kasutamiseks kõigile – lihtne ja mugav on hoolitseda voodis lamava inimese hügieeni ning naha tervise eest; aktiivsele inimesele suurepärane abivahend kui pesemistingimused puuduvad.

Kindad on niisutatud puhastava ja nahka niisutava ning hooldava pesuainega. Puhastamise järel ei vaja nahk loputamist.

Ühes pakis on 8 pesukinnast.
Dermatoloogiliselt testitud.
Lõhnavaba.

-20%
www.tenapood.ee
aprillis

TENA

www.TENA.ee

ISSN 2228-1312
SAAJA AADRESS:

Viimsi Raamatukogu
Kesk tee 1 Haabneeme Viimsi vald
74001 Harjumaa
Perioodika 01

LASTEFOND tuleb appi!

www.lastefond.ee/abivajaja

KUI SAAD AIDATA.
Või kui tead kedagi, kes saab:
MTÜ Puutepunktid

arveldusarve EE452200221053907379

MTÜ Puutepunktid on riiklikus tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute ja sihtasutuste nimekirjas.

Seda ajakirja toetasite teie!

Merle Lints, Siiri Klasberg, Maris Luik, Tarmo Leheste, Maire Pihotar, Sigrid Kristin, Merje Noormaa, Ere Tött, Küllike Lain, Evi Johanson, Kaja Linder, Sander Saat, Reet Jepisova, Kaia Veltmann, Larissa Jara, Svjatoslava Legitševa, Mari Selirand, Ülle Väina, Laine Johannes, Ulvi Mellis, Karolina Antons, Kalev Märtens, Raili Veskilt, Maria Praa, Karmo Kuri, Heldi Käär, Mari Peets, Kristina Alunurm, Lilia Tihane, Evelin Peda, Katrin Tenner, Keit Lipp, Chris-Helin Loik, Anne-Mari Rebane, Alo Suursild, Reili Rahkema, Helle Veski, Minija Pääslane, Jane Mets, Julia Abiševa, Ande Etti, Imbi Suun, Ursi Joost ja MTÜ Spordiklubi Meduus.

Teie annetustest kogunes aprillikuus 359,50 eurot, mille kasutame mai ajakirja kojukande kulude tasumiseks. **Suur aitäh teile!**

Ajakirja väljaandmist toetavad ka
HASARTMÄNGUMAKSU NÕUKOGU
EESTI HOOLDAJATE LIIT
V:E:D:U:R.EE
TARTU ÜLIKOOLI KLINIKUMI Laste